

WAPENBOEK VAN DE SINT LUCASBROEDERSCHAP TE ARNHEM

Gelders archief 0352.1: Sint Lucasbroederschap te Arnhem

Sint Lucas aan het werk.

DECORANT ET ÆTERNANT
zij versieren en vereeuwigen

VIGILANDVM
waakzaam

a libris Litterisque / cuius Scientiæ Lux.

door boeken en geschriften wordt de wetenschap, welke dan ook, verlicht

Inleidende informatie

Zie voor informatie over de Sint. Lucasbroederschap het artikel door A.J. Maris. 1979. De Sint Lucasbroederschap te Arnhem, een rechtsgeleerd gezelschap, p 69-85 in *Gelders Mengelwerk, korte bijdragen tot de geschiedenis van Gelderland.. Aangeboden aan Mr. P.J.W. Beltjes*. De Walburg Pers Zutphen. 170p.

In haar artikel geeft Maris naast een algemene inleiding en beschrijving van het wapenboek, Hiervan de naam van de wapenvoerder en aanvullende biografische gegevens, zijn spreuk in het Latijn en een vertaling ervan in het Nederland.

De wapens in het wapenboek heb ik in het raamkozijn van het Gelders Archief te Arnhem gefotografeerd. Ter zijner tijd zullen betere foto's op de website van het archief te vinden zijn.

Voor in het wapenboek ligt een los papiertje, waarop vermeld staat dat de rechtsgeleerden voor Sint Lucas als beschermheilige kozen, omdat zij net zo nauwgezet moeten werken als fijnschilders.

In een vergadering van de Sint Lucasbroederschap op 7 mei 1722 werd onder meer besloten: "*Aangaande de wapens, dat een yder 't sijne sal opgeven; En dat men 't boek sal vergrooten*". Het boek, d.w.z. het "*Liber Sodalitii Sancti Lucae*", is inderdaad met vele bladen uitgebreid; het werd herbonden, waarbij men de bestaande bladen opnieuw afsneed. Hierdoor werd op verschillende plaatsen een stukje schriftuur weggesneden. Bij de spreuken heb ik getracht de corrupte plaatsen te herstellen.

Aan het verlangen, dat iedere medebroeder zijn wapen op zou geven, werd allerminst voldaan. Tussen 1669 en 1800 (het jaar van de ontbinding van de broederschap) is in het album geen enkel wapen opgenomen.

Men krijgt de indruk, dat het opnemen van wapens onder meer tot doel had om ingeval van overlijden de nagedachtenis van de heengegane broeder te eren. Bij de oudere afbeeldingen vulde men de datum van overlijden in of was men voornemens dit te doen ("obiit..."). Het bidden voor de ziel van de ontslapene was vóór de Hervorming de belangrijkste taak van de leden van een religieuze broederschap.

Wat de wapens betreft: verscheiden broeders hebben een gekwartileerd wapenschild, d.w.z. zij hebben de wapens van hun vier kwartieren (de grootouders) samengevoegd.

De spreuken dragen vaak een persoonlijk karakter. Het zijn overwegend *lijfspreuken*, zelden vast met het geslachtswapen verbonden wapenspreuken.

Dr. Maris spreekt over lijfspreuken. Maar als we de spreuken, vermeld door O. Schutte. 1975. in *De wapenboeken van de Gelders-Overijsselse studenten-verenigingen*. Walburg Pers Zutphen lezen, dan vinden wij voor dezelfde personen als student en als rechtskundige verschillende spreuken. Klaarblijkelijk waren de spreuken meer persoonlijke gelegenheidsspreuken.

Aanvullende gegevens zijn te vinden op de GAA-website. Het betreft 0124 Hof van Gelre en Zutphen 6.2 *Album advocatorum Curiae Ducatus et Comitatus Zutphaniae*. Register van bij het Hof van Gelre en Zutphen toegelaten advocaten 1610-1811, samengesteld door Frank Keverlingh Buisman in 2010.

In dit register wordt vermeld: de naam, plaats van geboorte/herkomst, de plaats en jaar van promotie, jaar van eedaflegging. Van een aantal personen wordt vermeld dat zij lid waren van de Sint Lucasbroederschap. Dit betekent niet dat hun wapen in het Wapenboek voorkomt.

Voor deze aanvullende gegevens raadplege men deze lijst. Alleen waar in het Wapenboek niet duidelijk is welk persoon zijn wapen in het Wapenboek had doen opnemen, heb ik de naam uit het Register gevopiëerd.

De naam van de wapenschilder is mij onbekend.

De lege bladzijden in het wapenboek laat ik onvermeld.

WAPENBOEK

Fol. 14.

Fredericus Sandius, J.U.D. Consiliarius atque Advocatus fisci Geldriae ac Zutphaniae, delectus noster Confrater, obiit Hagae Comitum 19 Aug. anno 1617. Spreuk: *Consilio & auxilio* = Met raad en bijstand. De datum is oude stijl.

Frederik van den Sande, raad en member van Gelre en Zutphen, praeses van de broederschap 1611, zv. Reynier van den Sande en Catharina van Reydt. Hij tr. Evermoet van Essen (adellijke familie).

Gedeeld, I. in rood een zilveren geënte dwarsbalk, boven vergezeld van twee

zespuntige gouden sterren (van den SANDE), II. in zilver drie rode hanenkoppen met hals (van REYDT). Helmteken: een gouden kroon waaruit een naar rechts kijkende rode beer komt met de balk op de hals. Dekkleden: rood en zilver.

N.B. Hij voert het alliantiewapen van zijn ouders als wapen.

Fol. 15.

Anthonius Hugiensis, J.U.D., Geldriae ac Zutphaniae, consularius dilectus noster frater, obiit 16 Junij Anno 1616. Spreuk: *Suaviter et prudenter* = wellevend en verstandig.

Anthony Huygen/Huygens (1585-1616), raad of raadsheer in het Hof van Gelre en Zutphen, zv. Willem Huyghens, heer van Schoonderlogt en Opvoorst en Willemken Rutgersdr Tulleken, tr. Johanna de Bye tot Waayenstein.

In zilver twee zwarte dwarsbalken.

Helmteken: op een zwarte en zilveren wrong een zwarte vlucht. Dekkleden: zwart en zilver.

Fol. 16.

Engelbert Engelen, Graphiarius ducatus Gelria comitatusque, obiit XXXI Julij anno 1619 = 31 juli 1619. Spreuk: *Fide et diligentia* = met vertrouwen en oplettendheid.

Engelbert Engelen, griffier van het hertogdom Gelre, zv. Otto Engelen en Naleken van Brienen, tr. 1602 Sophia Willemsdr Verstegen.

In rood drie ruiten (2-1), in het midden vergezeld van een ankerkruis, alles van zilver. Helmteken: op een rode en zilveren

wrong een ankerkruis van het schild. Dekkleden: rood en zilver.

Fol. 17.

Justus Reidanus, Graphiarius feudorum Ducatus Gelriae Comitatusque Zutphaniae. Spreuk: *Recordare novissima* = gedenk de laatste dingen.

Joost van Reydt, leengriffier van Gelre en Zutphen. GAA 15/25 jan. 1592: missive van graaf Willem Lodewijk aan het Hof om Everhorst van Reijdt als leengriffier te ontslaan en zijn broer Joost in die functie te benoemen.

In zilver drie rode hanenkoppen met hals. Helmteken: op een zilveren en rode wrong

de hanenkop van het schild. Dekkleden: rood en zilver.

Fol. 18.

Carolus van dem Sande senior, 1614.

Spreuk: *In Deo vivimus, movemur et stamur*. C.S. = In God leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. Vergel Handelingen 17:38. De spelling dem is correct.

Carel van den Sande de oude. Raad 1628-1634.

Carel vsn den Sande (zv. wsl Andreas van der Sande en Maria Sijbilla Haene(n)), tr. Godefrida van Wijngaarden (dv. vW en Wahle). HUA: CvdSande, auditeur van de rekenkamer te Arnhem en jkvr. Godefrida verkopen op 9 juni 1614 land ter Leusden en

kopen op vervolgens een huis en land te Leusden.

Gevierendeeld, bij de kwartierwapens de namen genoemd: 1. Van den SANDE (zie boven); 2. in zilver een rode dwarsbalk, boven vergezeld van 9 liggende blauwe blokjes (5-4) en beneden van 6 (3-2-1) eveneens blauwe blokjes (Van WIJNGARDEN); 3. in goud een ankerkruis met in elke kwartier een hanenkop met hals, alles van rood (HAENE); in rood een gouden hartschildje, beladen met een ??, boven twee en beneden één gouden lelie met de voet naar het hartschild gericht (WAHLE). Helmtaken: van den SANDE. Dekkleden: rood en zilver.

N.B. Als hij dezelfde is als in Schutte (14 okt. 1626 Carolus Sandius, Geldrus, nunc geometra (landmeter)), dan heeft hij zijn wapen uitgebreid tot totaal vier grootouderkwartieren.

Fol. 19.

Gosuenus Steenlerus, J.U.D. et Geldria Curie Advocat a^o i xi vxii (1-11-1612).

Goossen van Steenler, advocaat voor den Hove. Spreuk: *Vixit suaviter qui moritur bene* = hij die een goede levenswandel heeft gehad, die sterft goed. Zie ook fol. 84. GAA: Arnhem 19 jan. 1618 Dr. Goessen van Steenler, stadhouders der lenen van het Huis Hemmen.

In groen een ankerkruis, vergezeld boven rechts en boven links van een ster, alles zilver. Helmtaken: op een zilver en groene

wrong een antieke vlucht, de rechter vleugel groen, de linker zilver. Dekkleden: groen en zilver.

Fol. 20.

Everardus Staverdenus, anagramma Anno 1620. Spreuk: *Deus verendus aut erras* = DVAE = Vreest God, opdat gij niets af moogt dwalen. EVERhArD StAVErDen. Everhard van Staverden. Schutte: Everhardus á Staverden, Doetinchem Geldrus, 1662, 7 martii. Zie ook Acht Zwerfstenen uit het Gelders landschap (1979). Dr. Everhard van Staverden, tr. Margaretha van Westrhenen.

Gedeeld. I. in zilver drie rode lelies (2-1), II. in blauw een zilveren pronkende pauw.

Helmteken: op een zilver en rode wrong een lelie van het schild tussen een rode en zilveren vlucht. Dekkleden: rood en zilver.

N.B. De zilveren pronkende pauw verwijst naar het goed Staverden op de Veluwe, dat oorspronkelijk van de hertogen van Gelre was en waar vanaf 1400 de leenman witte pauwen moest houden, zodat de hertog witte veren in zijn schild kon steken.

Fol. 21.

Niclaes de Voogt, J.V.D., obyt. Spreuk: *Vincendum aut moriendum* = Men moet overwinnen of sterven.

Doorsneden, A. in goud rechtsboven en linksonder een rode leeuw, en linksboven en rechtsonder een zwarte leeuw, B. effen blauw. Helmteken: op een rode en gouden wrong een gouden kroon, waaruit een bos gouden pauwenveren komende uit een rode muts komt. Dekkleden: rood en goud.

Fol. 22.

Jacobus a Wetten, J.U.D. Curiae Advocatus, obiit. Spreuk: *Modeste et candide* = eenvoudig en oprecht. Jacob van Wetten, advocaat voor den Hove

In rood vijf gouden vissen met de koppen omhoog en de rugvin naar links (2-1-2). Helmteken: op een rood en gouden wrong twee vissen omgekeerd kepersgewijs geplaatst met de koppen naar beneden en de rugvin naar binnen. Dekkleden: rood en goud.

Fol. 23.

Reijnerus Schrasser, J.U.D., obiit. Spreuk: *Forti nulla mors immatura* = voor de moedige is er geen ontijdige dood. Reyner Schrasser (zonder t). Reijnier Schrasser (1584-1622, zv. Otto Schrassert en Elberta van Steenler, tr. 1613 Mechteld Schaeff.

Gevierendeeeld, 1. doorsneden, A. in groen een zwarte dwarsbalk, beladen met drie gouden sterren, B. in zilver twee zwarte toortsen (SCHRASSERT), 2. in blauw een klimmende zilveren windhond, 3. in rood een zilveren ankerkruis, vergezeld bovenrechts en bovenlinks van een gouden ster, 4. in blauw een zilveren ankerkruis (BENTINCK).

Fol. 24.

Laurentius de Sille, J.U.D.

Spreuk: *Ornant arma togant* = wapens versieren en geven dekking.

Laurens de Sille.

In zwart een zilveren schuinkruis, boven vergezeld van een zespuntige gouden ster, aan weerszijden en beneden van een zilveren goudgesteelde roskam.

Helmteken: een gouden kroon waaruit twee geharnaste zwarte armen, houdende een zilveren zwaard met gouden gevest.

Dekkleiden: zwart en zilver.

Fol. 25. **Everardus Poitou**, j.u.d. Spreuk: *Honesti otium liti oraferendum* = de rust van een fatsoenlijk leven gaat boven twist.

Fol. 26. **Bartholomaeus Steenlerus**, Lant-scriba Veluanus. Spreuk: *Diligenter et probe* = Behoedzaam en deugdzaam. Bartholomaeus van Steenler

Fol. 27.

Wynandus Everwijn, I.C. dicatus Gelriae Comtatusq; Zutphaniae Consiliarius et Advocatus, obiit

Vigilantia & ingenio = met waakzaamheid en geest.

Wijnand Everwijn

Gedeeld, I. in rood een omgewende kraanvogel met gouden klomp in de opgeheven linkerpoot, II. in blauw een gouden schuinkruis met in de kwartieren 1 en 4 een zilveren adelaar, en in de kwartieren 2 en 3 een zilveren slang, die in

kwartier 2 omgewend. Helmteken: op een rood en zilveren wrong de kraanvogel van het schild naar rechts gewend. Dekkleiden: rood en zilver.

Fol. 28.

Joannes Sluysken,
 Grapharius Ducatus
 Geldriae et Comitatus
 Zutphaniae. Spreuk:
Dieu garde moy de moy
 = God beware mij voor
 mijzelf. Johan Sluijsken,
 schrijver van het
 hertogdom Gelre en het
 graafschap Zutphen.

Gedeeld., I. in blauw een omgewende zittende zilveren dog met een rode halsband, II. in goud op een natuurlijke grond een zwart stappende hondje. Helmtaken: op een blauwe en zilveren wrong een naar rechts gewende hond van het schild. Dekkleden: blauw en zilver.

Fol. 29.

Henricus Hass.

Spreuk: *Virtutis laus omnis in actione consistit* = het is de daad die de algehele roem voor moedig en deugdzaam optreden uitmaakt. Henrik Hass. Schutte: Henricus Has, Gelrus.

In zilver een blauwe krulkruis, vergezeld in elk kwartier van een rode lelie. Helmtaken: op een zilveren en blauwe wrong een omgewende antieke vlucht, rechts blauw, links zilver. Dekkleden: blauw en zilver.

Helmteken: op een gouden en groene wrong een gouden lolie tussen een antieke groene vlucht. Dekkleden: groen en goud.

Fol. 30.

Adrianus à Mullenborch, Amorsfortius.

Anno 1621. Spreuk: *Labora quiescere* = streef ernaar tot rust te komen.

Adriaen van Mullenborch, Amersfoort.

Gevierendeeld, 1. in groen zes gouden lelies (3-3), 2. in blauw een vogel staande op een tak, alles bruin, 3. in rood drie zilveren lelies (2-1) met de voet naar het midden gericht, in het midden een gouden ring, 4. in zilver een zwarte dwarsbalk beladen met een zilveren en boven op de balk twee rode lelies stand.

ruiten. Helmteken: op een zwarte en zilveren wrong twee omgekeerde benen: rechts zwart en links zilver. Dekkleden: zwart en zilver.

Fol. 31.

Gerhardus Voeth, Arenacensis. Spreuk:

Etsi alterum pedem in tumulo haberem non pigret aliquid addiscere (Sextus Pomponius. in 1. 20 ff fideicom haered = ook al stond ik met één been in het graf, dan zou het mij nog niet verdrieten er iets bij te leren.

Gerhard Voeth, Arnhem. Schutte: praetor 1, I.U.D., quaestor in Munninckhuijsen et judex designatus in 't Nieuwbroeck 1629. (uitverkoren rechter te Nijbroek).

In zilver negen zwarte, elkaar rakend (3-3-3)

Fol. 35.

Henricus Fredericus Vorstius, J.U.D.,
Advocatus Curiae admissus Nonis Octobris
1617. Spreuk: *Incogitantem Fors tangit non*
Consultum = het blinde toeval treft de
onnadenkende, niet hem die alles overwogen
heeft.

Hendrik Frederik van Voorst, toegelaten als
advocaat voor den Hove op 7 oktober 1617.
Hij trad toe in 1627. Hendrik Frederik van
Voorst, zv. Frederik van Voorst en Elisabeth
Struijck, tr. okt. 1617 Wyta Cloeck.

In goud drie rode kepers boven elkaar. Helmtken: op een zilveren en rode wrong twee
steenbokhoorns, vergezeld van de letter H V V.

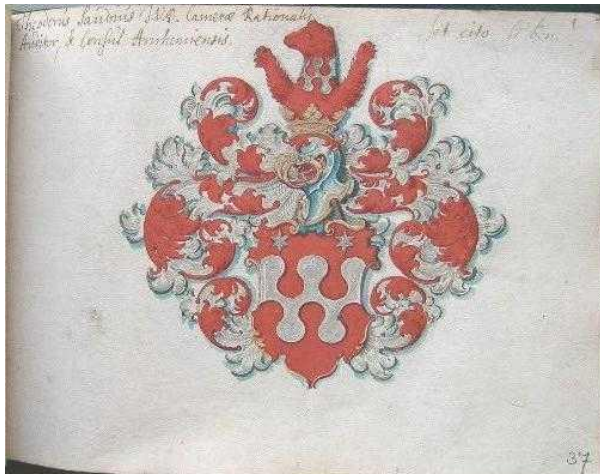
Fol. 36

Ghisbertus à Brienen, J.U.D. & Consul
Arnhemiensis, toegetreden 1627. Spreuk:
Virtus unicum solatium = de deugd is de
enige troost.

Gijsbert van Brienen (1628-1678), zv.
Reijnder van Brienen en Hilleken Everwijn,
burgemeester van Arnhem 1656, rentmeester
van het St. Walburg convent, tollenaar van
de Grote Gelderse tol 1652, tr. Lucretia
Creijvenger.

In zilver een springende rode eenhoorn.

Helmtken: op een zilveren en rode wrong de eenhoorn van het schild uitkomend. Dekkleden:
rood en zilver.

Fol. 37.

Theodorus Sandius, J.U.D., Camerae Rationalis Auditor & Consul Arnhemensis.

Spreuk: *Sat cito, si bene* = langdurige omgang met goeden zowel als met kwaden heeft mij leren liefhebben.

Diederik van den Sande, auditeur van de Rekenkamer en burgemeester van Arnhem. Toegetreten 1627.

In rood een zilveren geënte dwarsbalk, boven vergezeld van twee zespuntige gouden sterren.). Helmtaken: een gouden kroon

waaruit een naar rechts kijkende met opgeheven voorpoten rode beer komt met de balk op de hals. Dekkleden: rood en zilver.

Fol. 38.

Lambertus Goris, J.U.D., Anno MDCXXVII = 1627. Spreuk: *Tam bonorum quam malorum longa conversatio amorem induit* = langdurige omgang met goeden zowel als met kwaden heeft mij leren liefhebben.

Lambert Goris. Schutte: syndicus reipublicae Noviomagensis, obiit.

Gedeeld, I. doorsneden, A. in zwart drie gouden kaarsen met zilveren vlammen (1-2), B. in blauw een zilver omwonden morenkop

van natuurlijke kleur (GORIS), II. in blauw een schuinkruis, vergezeld in kwartier 1 van een vlucht en in de andere drie kwartier van een zilveren omgekeerde droogscheerdersschaar, alles van zilver. Helmtaken: op een: zwart en goud.

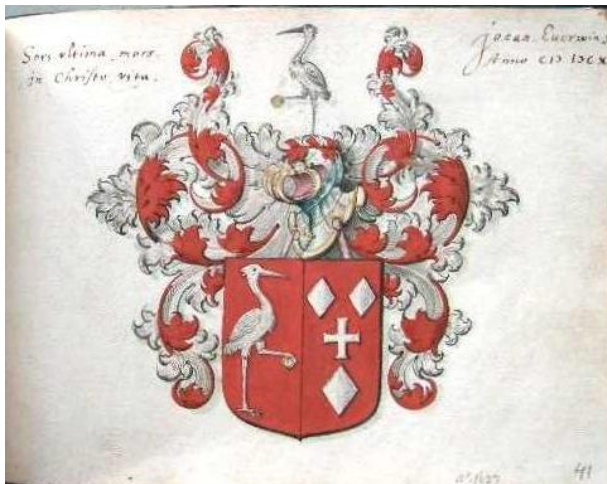
Fol. 39.

Theo. Schutten, dr. u.j. (?), 1627. Spreuk: *Ama iddio, et non fallire / fatu bene et lasci – (ve?) dire* = Maris oppert: dit Latijns rijmpje is mogelijk Bemin dus, en blijf hier in gebreke dit op juiste en aangename wijze onder woorden te brengen (ACZ te zeggen). Diederik Schutten, momber van Gelre, tr. Susanna Veddermans.

Gedeeld, I. in zilver een met drie zwarte koeken beladen gouden dwarsbalk, en vergezeld boven van twee vuurslagen, de

rechts gewend en de linkse afgewende en beneden van één gewende vuurslag, II. een mansborstbeeld met zwart gelaat, witte kraag en blauwe kleding, en op het hoofd vijf struisveren de buitenste twee en de middelste blauw en de twee anderen bruin. Helmteken: op een zilveren en zwarte wring een zwart en zilveren vlucht waartussen de gewende vuurslag zweeft. Dekkleden: zwart, goud en zilver.

N.B. Is kwartier II het wapen Vedderman?

Fol. 41.

Johan Everwin, J.(U.D.). Anno MDCCXX(VII) = 1627, togetreden 1627. Spreuk: *Sors ultima mors; in Christo vita* = ons uiteindelijk lot is de dood, Christus ons leven. Johan Everwijn. Deze? Johan Everwijn (-1637), zv. Jacob Everwijn en Naleken Engelen), tr. Christina Kelffken, dv. Johan Kelffken en Susanna Dorre. Zij hertrouwt haar zwager Everhard Everwijn (fol. 61).

Doorsneden, I. in rood een omgewende kraanvogel met steen, alles zilver

(EVERWIJN), II. in rood drie ruiten en in het midden een ankerkruis, alles zilver (van ENGELEN). Helmteken: op een zilveren en rode wring de naar rechts gewende kraanvogel van het schild. Dekkleden: rood en zilver.

N.B. Johan zou dan voor zijn huwelijk het alliantiewapen van zijn ouders gevoerd hebben.

Fol. 42.

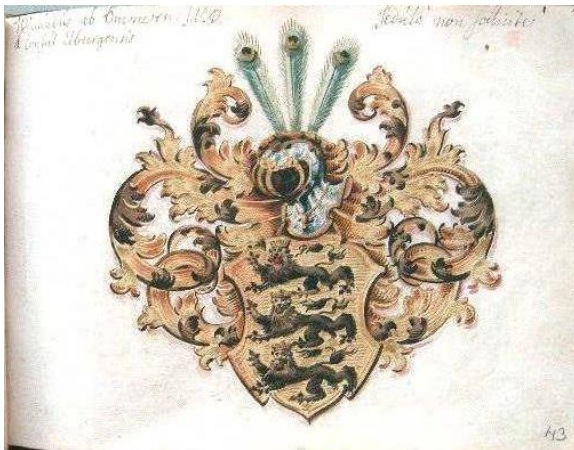
E. à Limburgh, J.Dr., toetreden 1627.

Spreuk: *Post nubila Phoebus* = na de bewolking komt zonneshijn.

Everhardus van Limburgh.

Gevierendeeld, 1. in zilver een goud gekroonde, omgewende rode leeuw, in beide voorklauwen een knoestige rode tak houdend, 2. in groen een zilveren lelie, 3. in rood een zilveren linker schuinbalk, beladen met drie rode ringen (van BESTEN), 4. in zilver een omgewende halve leeuw (?van WIJHE?). Helmteken: op een gouden kroon

een pauwenbundel beladen met een naar links gewende rode leeuw. Dekkleden: rood en zilver.

Fol. 43.

Winandus ab Ommeren, J.U.D. et Consul Elburgensis, toetreden 1627. Spreuk: *Sedulo non sollicite* = met vlijt, niet met bezorgdheid.

Wijnand van Ommeren, burgemeester van Elburg. Schutte: deze? 24 sept. 1620

Guinandus ab Ommeren, Geldrus, praetor 21, consul civitatis Elburgensis.

In goud drie goudgekroonde zwarte aanzierende leeuwen met rode mulen boven elkaar.

Helmteken: op een gouden en zwarte wrong

drie pauwenveren. Dekkleden: goud en zwart.

Fol. 45

Martinus a Stenbergen, Ao Domini 1628 primo die Januarij. Spreuk: *Vide eui fidas et respice finem* = ziet toe op wie ge vertrouwt en let op het einddoel.

Marten van Steenbergen, 1 januari 1628.

In goud een zwarte adelaar. Helmteken: op een zwarte en gouden wrong de adelaar van het schild. Dekkleden: zwart en goud.

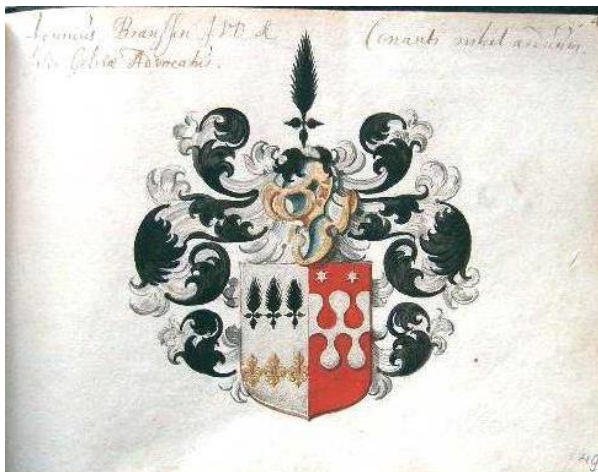

Fol. 48.

J. Glummer, DucATUS Geldriae et Comitatus Zutphaniae Consiliarius, toegetreden 1627. Spreuk: *Apex virtutum humilat(as)* = de hoogste der deugden is de nederigheid. Jan/Johan Glummer, raad in het Hof.

Gedeeld, I. op een rood veld bezaaid met gouden gekruiste kruisjes twee ruggelings geplaatste zilveren zalmen, II. in goud een zwarte beurtelings gekanteelde dwarsbalk, vergezeld van drie vliegen, waarvan twee boven en één onder de dwarsbalk, alles

zwart. Helmteken: op een rode en zilveren wrong een naar rechtsgewende gouden arendskop met hals. Dekkleden: rood, goud en zilver.

Fol. 49.

Henricus Brantsen, J.U.D. &c. fisci Gelriae Advocatus, togetreden 1637. Spreuk: *Conanti nihil arduum* = voor hem die waagt is niets bezwaarlijk.

Hendrik Brantsen, momber van Gelre en Zutphen. Schutte: deze? 10 sept. 1625

Henricus Brantzen, Arnemiensis, nunc L.U.L. et reipublicae Arnhemensis consul et fisci patronus ducatus Geldriae, obiit. Hendrik Brantsen, tr. 1631 Beatrice van den Sande.

Gedeeld, I. in zilver boven drie zwarte toortsen naast elkaar, en beneden drie gouden lelies naast elkaar, II in rood een geënte zilveren dwarsbalk, vergezeld boven van twee gouden sterren (SANDIUS). Helmteken: op een zwarte en zilveren wrong een toort van het schild. Dekkleden: zwart en zilver.

Fol. 55.

Wilhelmus de Vree, J.U.D., in 1637 ingeschreven als J.U.L., d.w.x. als licentiaat der beide rechten. Spreuk: *Amant alterna Camenae* = de muzen houden van beurtzangen.

Willem de Vree. Schutte: 10 sept. 1625.

Wilhelmus de Vrede Arenaco-Gelrus, nunc L.U.L. et consul reipublicae Arnhemensis et ad cameram ordinum deputatorum ducatus Gelriae delegato. Spreuk: *Inevitabile est fatum* (Curtius 4, 6, 17).

Gedeeld, I. in rood een gouden lelie, II. boven: in goud een groene boomstronk waaraan naar boven een groene spiraalvormige gebladerde groene tak in een groen klaverblad eindigend (van DANS) en beneden: in goud een lelie, vergezeld in de vier kwartierhoeken van een liggend blokje, alles van rood (van de BERGH?). Helmteken: op een zilveren en rode wrong een lelie van het schild zwevend tussen een rode vlucht. Dekkleden: goud en rood.

Fol. 56.

Arnoldus Penninck, J.U.D., toegetreden 1637. Spreuk: *Arte & Marte* = door kunst en strijd.

Arnold Penninck, geb. Harderwijk ca 1605, zv. ?Gijsbert Pennink, tr. Christine Bitter dv. Paulus Bitter en Mechtelt de Vooght. Schutte: 5 juli 1624 Arnoldus Penninck, Harderwicensis, Geldrus, I.U.D. et universi bellici apparatus substitutus-fiscus.

Gedeeld, I. in zilver twee dwarsbalken, vergezeld van drie naar links gewende op de bovenste balk staande kraaien, II. in goud

een zwart staketsel bestaande uit vijf aan de boven- en benedeneinden gepunte smalle palissaden (BITTER). Helmteken: op een zilveren en zwarte wrong de kraai van het schild naar rechts gewend. Dekkleden: zwart en zilver.

N.B. Dit wapen is dus Arnolds persoonlijk wapen, gebaseerd op het alliantiewapen van zijn ouders.

Fol. 57.

Henricus Temminck, J.U.D., toegetreden 1637. Spreuk: *Post laborum jucunda quies* = na gedane arbeid is het goed rusten.

Hendrik Temminck.

Gedeeld, I. In zilver een rood hart waaruit een rode roos aan een groen bebladerde steel tussen een rode vlucht, II. in blauw drie gouden besanten (2-1). Helmteken: op een zilveren en rode wrong het wapenstuk uit kwartier I. Dekkleden: rood en zilver.

N.B. In blauw drie gouden besanten > mogelijk Kempinck en Penninck.

fol. 59.

Otto Engelen, J.U.D. & Ducatus Substitutus Graphiarius, toetreden 1637. Spreuk: *Sedulitate & probitate* = door ijver en deugdzaamheid.

Schutte: Otto Engelen Engelbertsz, Arnhem, substitutus ducatus Geldriae graphiarius, nunc autem primarius = griffier van het Hof. Otto Engelbertsz Engelen, zv. Engelbert Engelen en Sophi Willemsdr Verstegen, tr. 1638 Lucretia Reijniersdr Everwijn.

in rood drie ruiten en in het midden een ankerkruis, alles zilver. Helmtaken: een zilveren en rode wrong waarop het kruis van het schild. Dekkleden: zilver en rood.

Fol. 60.

Jacobus à Staverden, J.U.D. toetreden 1637. Spreuk: *A bono principio pendet finis* = van een goed begin zal de uitslag afhangen.

Jacobus à Staverden. Schutte: Jacobus Staverden, Arnemiensis, nunc I.U.D.

Gedeeld, I. in zilver drie rode lelies (2-1), II. leeg. Helmtaken: op rode en zilveren wrong een rode en zilveren vlucht, waartussen een lelie van het schild zweeft.

Fol. 61.

Everhardus Everwijn, J.U.D. & Gelriae disci Advocatus. Spreuk: *Prudenter & forciter* = verstandig en krachtig.

Everhard Everwijn (1609-1658), broer van Johan (fol. 41), momber van Gelre en Zutphen. Everhard tr. zijn schoonzuster weduwe Christina Kelffken (1613-1673), dv. Johan Kelffken en Susanna Dorre. Schutte: 20 sept. 1618 Everardus Everwijn, Geldrensis Arnemiensis,, praetor 12, nunc republicai Arnhmsiensis consul et fisci

advocatus ducatus Gelriae et comitatus Zutphaniae, obiit.

In rood een zilveren kraanvogel met gouden klomp in opgetrokken rechterpoot. Helmteken: op een zilveren en rode wrong de kraanvogel van het schild. Dekkleden: zilver en rood.

Fol. 62.

Matthias Fheeren, J.U.D., toegetreden 1637. Spreuk: *Amore & suavitate* = met liefde en wellevendheid.

Schutte: 4 okt. 1634, Matthias Fheeren, Arnemiensis nunc. I.U.D.

Doorsneden, A. in goud drie zwarte kraaien, B. effen zwart. Helmteken: op een gouden en zwarte wrong een kraai van het schild tussen een gouden en zwarte vlucht. Dekkleden: zwart en goud.

Fol. 63.

Joannes Dansius, J.U.D., togetreden 1637.

Spreuk: *honestum gaudium dolori praeferendum* = oprechte vreugde gaat boven smart.

Schutte: 17 sept. 1633, Johannes à Dans, Arenacensis, praetor 69, pro temper anno 1635, I julii stylo novo. Obitt.

Johan van Dans, ook amateur-dichter.

In goud een groene boomstronk waaraan naar boven een groene spiraalvormige gebladerde groene tak in een groen klaverblad eindigend. Helmteken: op een gouden kroon de

wapenfiguur van het schild. Dekkleden: groen en goud.

Fol. 65.

Henricus Lansinck, J.U.D., togetreden

1637. Spreuk: *Justitia caeca & mens vigilans* = de gerechtigheid is blind en het gemoed waakzaam. Schutte: 20 martii 1630

Henricus Lantzinck, Lochemensis, praetor 57, nunc J.U.D. et judex in Borkuloe.

Hendrik Lansinck, Lochem, rechter in Borculo.

In zilver een zwart molenijzer. Helmteken: op een zilveren en zwarte wrong een zwarte en zilveren vlucht. Dekkleden: zwart en

zilver.

Fol. 66.

Joannes Kelffken, J.U.D., togetreden 1637. Spreuk: *Recte faciens nemine(m) timens* = door juist te handelen ben ik voor niemand in vreze.

Schutte: 16 aug. 1629 Joannes Kelffken Noviomagensis, praetor 51, nunc I.U.D., tutor substitus ducatus Gelriae et comitatus Zutphaniae.

Johan Kelffken*, tr. 1. 1609 Suzanna Dorre (Doren), tr. 2. 1631 Clara van Bronckhorst*. *schilderijen op internet.

In zilver drie zwarte schuinbalken. Helmteken: op een zilveren en zwarte wrong een zilveren vlucht, de rechter vleugel beladen als het schild, de linker vleugel met drie zwarte linkerschuinbalken. Dekkleden: zwart en zilver.

Fol. 67a.

Adamus Kaldenbach, J.U.D., togetreden 1637. Spreuk: *nil desperandum Christo duce* = gij hoeft niet te wanhopen, wanneer Christus U leidt.

Schutte: 15 sept. 1634 Adamus Kaldenbach, Arnemiensis, nunc J.U.Doctir et consul reipublicae Zutphaniensis. Adam Kaldenbach.

In blauw drie linksschuingeplaatste omgekeerde gouden berenklauwen. Helmteken: op een gouden en blauwe

wrong een boom met groene kruin en bruine stam. Dekkleden: goud en blauw.

Fol. 67b.

N.N. = Joost Vijgh, heer van IJzendoorn, toegetreden 1637.

Joost Vijgh, zv. Derck Vijgh en Theodora Berck, tr. Anna de Cock van Opijnen, dv. Johan de Cock van Opijnen en Anna Vladeracken.

Gedeeld, I. in zilver twee schuingekruiste armen, de vuisten gebald en van natuurlijke kleur, gekleed met een mouw, gestreept van drie stukken goud en rood (VIJGH), II. in rood drie palen van vair doorsneden, een

schildhoofd: in goud een uitkomende rode leeuw (de COCK van OPIJNEN). Helmteken: een gekroonde helm waaruit de armen van het schild komen. Dekkleden: rood en zilver.

Fol. 68.

Godefridus Hoeing. J.U.D., toegetreden 1643. Spreuk: *Invidiam spero* = ik verwacht afgunst.

Gevierendeeld, 1. in zilver een omgewende zwarte keper, beladen met drie zilveren sterren, en in het schildhoofd een zwarte achtpuntige ster, 2. in goud een boom op een groene grond, 3. in goud een zwarte molenijzer, waarvan de linker benedenarm ontbreekt en vergezeld tussen de bovenarmen van een rode ster, 4. in goud een groene boomstronk waaraan naar boven een

groene spiraalvormige gebladerde groene tak in een groen klaverblad eindigend (van DANS). Helmteken: op een zwarte en zilveren wrong een zilveren vlucht met tussen de vleugels een zwevende zwarte ster. Dekkleden: zwart en zilver.

Fol. 69.
N.N. (mogelijk **Paul**) **Sluijsken**, toetreden
 1643. Zie ook Fol. 76.

In blauw een zittende gehalsbande dog, alles
 van zilver. Helmteken: op een zilveren en
 blauwe wrong de hond van het schild.
 Dekkleden: blauw en zilver.

Fol. 70.
N.N. (mogelijk **Otto**) **Engelen** (Gzn),
 toetreden 1643.

Gedeeld, I. zie Fol. 16 (van ENGELEN), II.
 paardenneusknijper (van GESSER).
 Helmteken: op een zilveren en rode wrong
 het kruisje van het schild. Dekkleden: rood en
 zilver.

Fol. 71.

Als **Gerardus Wernherius**, toegetreden 1643.

GAA in 1643: Gerard Wernherus verkoopt te Twello.

Gedeeld, I. in zilver drie zwarte ongevederde pijlen (2-1), II. in zilver een ankerkruis, vergezeld van zeven blokjes, waarvan één bovenrechts, één bovenlinks en één in de schildvoet, en twee boven elkaar benedenrechts en benedenlinks tussen de kruisarmen geplaatst, alles van zwart (van

BOECOP). Helmteken: op een zilveren en zwarte wrong een zwarte en zilveren vlucht, waartussen een zwarte gevederde pijl. Dekkleden: zilver en zwart.

Fol. 73.

Als **Henricus Eygel**, toegetreden 1644.

Schutte: 19 sept. 1640 Henricus Eijgel, Arenaco-Gelrus, anno 1640, nunc J.U.D. et advocatus supremae curiae Gelriae.

Hendrik Eygel, zv. Anthonie Eyghel en Walburger Bitter, tr. Beertje van Ratingen, dv. Willem van Ratingen en Neleke Sluijsken.

In goud drie omgewende zwarte egels (EYGEL), II. in zilver een rode goudgekroonde leeuw met blauwe tong en

zwarte nagels, houdende tussen de voorpoten een gouden rad. Helmteken: op een zwart en gouden wrong een zwarte naar rechtsgewende egel. Dekkleden: zwart en goud.

N.B. Het wapen in kwartier II is waarschijnlijk dat van de familie Van Ratingen, en zou dan gebaseerd zijn op het wapen van de stad Ratingen: doorsneden, A. in zilver een uitkomende rode blauwgekroonde leeuw, B. in rood een zilveren rad. Indien deze veronderstelling correct is dan voert Hendrik Eygel het alliantiewapen van zijn ouders.

Fol. 74.

Reynerus Buys, J.U.D., togetreden 1645.

Spreuk: *Qui nihil potest sperare, desperet nihil* = wie nergens op kan hopen, heeft niets om aan te wanhopen.

In goud zes zilveren lelies (3-2-1).

Helmtaken: op een wronk van goud en zilver een lelie van het schild. Dekkleden: goud en zilver.

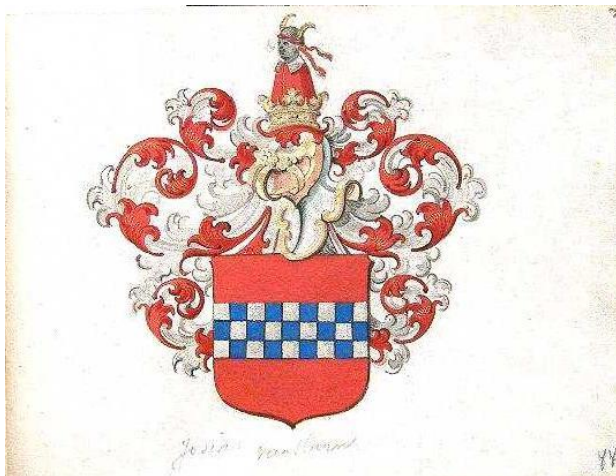
N.B. Zilver op goud.

Fol. 76.

Als **Paulus Sluyskens**, togetreden 1645.

Zie Fol. 69.

Fol. 77.

N.N. (vermoedelijk Josias) **van Harn**,
toegetreten 1645.

Schutte: 19 sept. 1640 Josias van Harn,
Arenaco-Gelrus, praetor 96, nunc J.U.D. et
patriae urbus secretarius.

Doctor Josias van Harn (1620-1688),
secretaris van stad Arnhem, zv. Willem van
Harn en Clara van de Grave, tr. 1648
Ermgarda/Ermgerda Versteghen/Verstegen,
dv. Peter Verstegen en Elisabeth Sluijsken.

In rood een dwarsbalk geschaakt in drie
rijen en negen kolommen van zilver en blauw. Helmteken: uit een gouden kroon een
morenborstbeeld, rood gekleed en met twee gouden hoorns op goud en rood omwonden
hoofd. Dekkleden: rood en zilver.

Fol. 78.

Peter Holster, J.U.D., toegetreten 1648.
Spreek: *Labor improbus omnia vincit* =
bovenmatige inspanning overwint alles.

Gedeeld. I. in zilver twee zwarte kepers, II.
in goud zes zilveren vissen (3-3).

Helmteken: op een zilveren en zwarte wrong
een roodgekamde en -gelede zwarte haan.

Dekkleden: zwart en zilver.

N.B. Kwartier II: zilver op goud.

Fol. 79.

Als **Johan van Marhulsen**, toegetreden 1649.

Johan van Marhulsen, schepen van Borculo, tr. Jenneken van Dorth.

In goud drie groene hulstbladeren.

Helmteken: op een gouden en groene wrong een groen hulstblad tussen een gouden vlucht. Dekkleden: groen en goud.

Fol. 80.

Anthonius Foyert, toegetreden 1649.

Schutte: Antonius Foyert, praetor collegii 12.

In zilver drie zwarte kraaien (2-1).

Helmteken: op een zwarte en zilveren wrong een zwarte kraai tussen een zilveren vlucht.

Dekkleden: zwart en zilver.

A.C. Zeven. 2007. Zegels van Veluwenaren in het Gemeente-archief van Wageningen: deel 7: Foyert en Klerck. Veluwse Geslachten 32 (2): 6-11

Fol. 82.

Andreas ab Hennekeler, toetreden 1649.
 Spreuk: *Ardua quae pulchra* = het voortreffelijke is moeilijk bereikbaar.
 Andreas van Hennekeler. Schutte: 7 juni 1645 Andreas ab Hennekeler, Neoclesia-Gelrus (= Nijkerk), I.U.D., zv. Wolter Andriesz van Hennekeler en Elisabeth Wulft van Hennekeler.

Gedeeld, I. in zilver twee zwarte toortsen naast elkaar, II. leeg. Helmteken: op een zilveren en zwarte wrong een toorts van het

schild tussen een zwarte en zilveren vlucht. Dekkleden: zwart en zilver.

Fol. 83.

Arnoldt Pauw, toetreden 1648.
 Schutte: Arnoldus Pauw, Arenaco-Gelrus, nunc I.U.D. Deze? Arnoldt Pauw, zv. Hendrik Pauw en Christine Geumis, tr. 1708 Wilhelmina Arnold, dv. Willem Arnold en Ida van Bohoven.

In zilver drie hulstbladeren gestoken in een groene stronk. Helmteken: op een zilveren en groene wrong een pronkende pauw van natuurlijke kleur. Dekkleden groen, blauw en zilver.

Fol. 84.

Corn. a Steenler, J.U.D., toetreden 1649.
 Spreuk: *In Cruce sidera spero* = in het Kruis verwacht ik de sterren, dat wil zeggen de Hemel. Deze spreuk duidt op het wapen: boven twee zilveren sterren.
 Cornelis van Steenler. Deze? zv.
 Bartholomeas van Steenler en Arnolda van Coot. In 1690 worden "kinderen" vermeld.

Voor wapen zie fol. 19.

Fol. 85.

Bernard Rijckwijns, J.U.Dr., toetreden 1656. Spreuk: *Non est mortale quod opto* = Het is niet het vergankelijke, dat ik begeer.
 Uit Zevenaar., tr. Johanna van Berchen.

Gedeeld, I. in zilver een zwart schuinkruis, vergezeld in elk kwartier van een tak waaraan een blauwe druiventros, een blad en een rank, II. in zilver een beurtelings gekanteelde zwarte dwarsbalk. Helmtaken: op een zilveren en blauwe wrong de tros van het schild tussen een zilveren vlucht.

Dekkleeden: zwart, blauw en zilver.

N.B. Van de tak, het blad en de rank is de kleur onduidelijk. Een sprekend wapen: rijk aan wijn.

Fol. 86.

Als **Otto Dibbets**, toetreden 1656.
Schutte: 19 sept. 1644, Otto Dibbets,
Arenaco-Gelrus, obiit.

In blauw drie gouden ringen.. Helmteken: op een gouden en blauwe wrong een antieke blauwe en gouden vlucht en er tussen zwevend een ring van het schild. Dekkleden: blauw en goud.

Fol. 87.

Als **Gerard Noey**, toetreden 1656.

Gedeeld, I. in goud drie zwarte omgewende hanen (2-1) (NOEY), II. in zilver een rode springende eenhoorn (van BRIENEN).
Helmteken: op een gouden en zwarte wrong een haan van het schild naar rechts gewend.
Dekkleden: zwart en goud.

Gerard/Gerrit Noey (den oude), tr. Lucretia van Brienem, dv. Reindert van Brienem en Helena Everwijn.

Fol. 88.

Casijn Umbgrove, 1669, toegetreden 1656. Spreuk: *Vincit qui patitur* = overwint, die lijdt en duldt. Der beijder reghten doctor, zv. Henricus Umbgrove, tr. 1612 Aeltjen Voorvechter, dv. Lubbert Voorvechter en Gerritje --.

In zilver rechts een geplante boom, links een schop; gehouden door een gestileerde arm, beide van goud, de arm komende uit een wolk van natuurlijke kleur in de linker bovenhoek. Helmtaken: op een zilveren en

groene wrong de boom van het schild. Dekkleden: groen en zilver.

Fol. 89.

Johannes Opten Noorth, J.U.D., toegetreden 1656. Spreuk: *In via virtuti nulla est via* = er is geen enkele weg onbegaanbaar door de deugdzaamheid. Dr. Johan op ten Noorth, tr. Geertruid van Brien. 1648: huw. dispensatie neef-nicht huwelijk.

In rood drie gouden winkelhaken, de hoek linksboven. Helmtaken: op een gouden en rode wrong de winkelhaak van het schild zwevend tussen twee zilveren trompen van

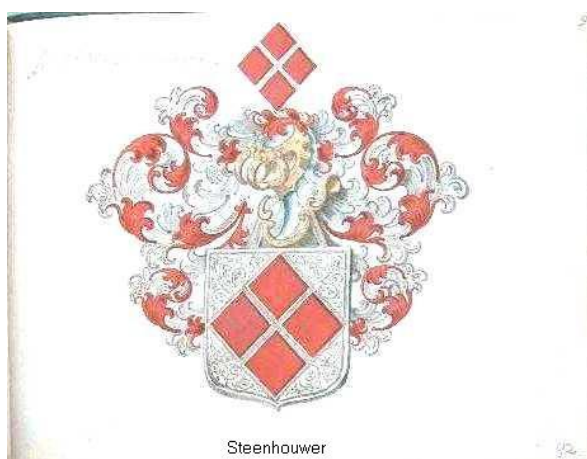
vuurmonden met aan de mond en aan de voet een gouden ring.

Fol. 90.

Jacob Wolting, togetreden 1656.

Gedeeld, I. in zilver een boom op een grasgrond en vergezeld van één rechts en twee links uit de grond komende gesteelde klaverbladeren, alles groen (WOLTING), II. in goud een zwarte dwarsbalk, beladen met twee goudgehoornde ramskoppen (van DELEN). Helmteken: op een mogelijk zilveren en gouden wrong een zwarte natuurlijke adelaar. Dekkleden: groen en zilver.

Fol. 92.

B(ernardus) Steenhower, J.U.D., togetreden 1656.

In zilver vier zeer grote rode ruiten (1-2-1). Helmteken: op een zilveren en rode wrong de vier ruiten van het schild. Dekkleden: zilver en rood.

en goud.

Fol. 93.

Als **Conradus Klerck**, toetreden 1656.

Ad de Jong: Coenraet Adriaensz? Klerck, secr. der Ged. Staten des Kwartiers en raad en secr. der stad Nijmegen, tr. 1638 Margaretha van Heukelom, ov. 1718.

In blauw een gouden gezichts-zon. Helmtken: op een blauw en gouden wrong een zon van het schild op een zilveren voetstuk, dat beladen is met vier blauwe schuinbalken. Dekkleden: blauw

Fol. 104.

N.N. misschien **Johannes Swaan**, toetreden 1658.

In rood drie zilveren goud? gehalsbande zwanen (2-1). Helmtken: op een rode en zilveren een uitkomende zilveren zwaan met opgeheven vleugels. Dekkleden: rood en zilver.

N.B. De tekening is waarschijnlijk nat geworden, waardoor de kleuren in het schild uitliepen.